

Bente E. Hagtvet: Noen oppsummerende kommentarer til den faglige delen av sluttseminaret.

Dialogen som verktøy for læring

Nyere forskning har vist at relasjonen – dialogen – mellom (barnehage)lærer og barn er selve driveren i læringen. Studier i klasserom og barnehage har vist at det er relativt få dialoger mellom voksen og barn både i barnehage og skole. Vi er i gang med å studere de forutsetninger som må være til stede for at det dialogiske samspillet mellom voksen og barn kan bidra til at barn lærer, blant annet knyttet til hvordan den voksne stiller spørsmål, hvordan den voksne følger opp barnets initiativ og hvordan misforståelser håndteres.

Utvikling av skriftspråklig kompetanse og forebygging av nederlag

En rekke studier av barns språkutvikling i tale og skrift viser at det er en sterk sammenheng mellom den relative posisjonen et barn har innenfor sin gruppe i barnehagealder og senere i skoleløpet. I mitt doktorarbeid som fulgte opp språkutviklingen til over 70 tilfeldig trukkede barn fra 4 til 9 år i Oslo og Akershus fylke kom dette tydelig fram: de som leste og skrev før skolealder behersket språket best - i både tale og skrift – ved 9 års-alderen, mens de som ved 4 år var i den svakeste gruppen, var sene også ved 9 år. Dette mønsteret er bekreftet i en rekke studier. Mye tyder på at det skal tidlige og intensiverte innsatser til for å bryte denne stabiliteten i den relative posisjon i gruppen barn har oppnådd alt i 4-års-alderen.

Kan språkkartlegging bli til barnets beste?

Språkkartlegging i barnehagealder legitimeres av de bedre pedagogiske og spesialpedagogiske tiltak de leder til. Skal en fange opp og følge opp barn som trenger intensiverte forebyggende innsatser tidlig, spiller tidlig kvalifisert språkkartlegging en avgjørende viktig rolle. Kartlegging som leder til et bedre pedagogisk tilbud, som gjennomføres kompetent og med etisk bevissthet og som ikke virker stigmatiserende, vil som hovedregel være til barnets beste.

Oppdagende skriving – en vei inn i lesingen

Vi har i flere studier vist at eldre barnehagebarn og unge skolebarn motiveres av å skrive «oppdagende», det vil si slik ordene høres. Vi har også vist at det å skrive seg inn i lesingen gjennomgående gir en bedre skrive- og leseutvikling enn det å lese seg inn i lesingen gjerne gir.

Oppdagende skriving antas å ha en særlig forebyggende verdi, særlig knyttet til en intensivt bevissthet om den enkelte lyden i ord. Mange barn, særlig de med disposisjoner for dysleksi strever med dette. Oppdagende skriving kan derfor tenkes å ha en særlig viktig forebyggende betydning for nettopp disse barna.

Spesialpedagogisk støtte når det har låst seg med lesingen

Forebyggende innsatser virker generelt bedre enn «reparerende» når vansker er blitt stadfestet. Likevel er det aldri for sent. Vi har via lesekurs for elever som slet med dysleksi på mellom- og ungdomstrinn vist at det går an å snu nederlag og oppgitthet til stadig bedre lesing så sent som på mellom- og ungdomstrinnet. Da måtte vi blant annet gå via de selvødeleggende følelsene til lesingen, innarbeide nye lesestrategier med mye støtte og veiledning, og tenke helhetlig, blant annet ved å samarbeide tett med foreldre og skolemiljøet som helhet.